

SKYOPE turvapaikanhakijan opintopolkua rakentamassa

Kaisa Rontu

Moni tuntee kotoutumiskoulutuksen, mutta kuinka moni tietää, miten turvapaikanhakijat vastaanottokeskuksissa opiskelevat? Turvapaikanhakijoiden opintopolku eroaa esimerkiksi pakolaiskiintiössä Suomeen tulevien tai työn perässä muuttavien polusta. Pakolaiskiintiössä tulevat ihmiset aloittavat suomen kielen opintonsa kotoutumiskoulutuksessa, mutta turvapaikanhakijat opiskelevat ensin vastaanottokeskuksissa. Lammin vastaanottokeskuksen SKYOPE-hanke pyrkii yhtenäistämään vastaanottokeskusten suomen kielen opetusta.

Suomessa on tällä hetkellä 20 turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusta. Niissä järjestettävään opintotoimintaan ei ole aiemmin kokonaisvaltaisesti kiinnitetty huomiota, sillä se on ollut keskuksille vapaaehtoista toimintaa. Tämän vuoksi opintotoiminnan käytännöt ovat muotoutuneet hyvin erilaisiksi eri keskuksissa. Vuonna 2011 lakia kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta (746/2011) uudistettiin, ja sen myötä työ- ja opintotoiminnasta tuli vastaanottokeskuksille pakollista.

Turvapaikanhakijat odottavat päätöstä turvapaikkahakemukseensa vastaanottokeskuksissa. Odotusajat vaihtelevat puolesta vuodesta useaan vuoteen, vaikka prosessia pyritään koko ajan kehittämään nopeammaksi. Keskimäärin odotusaika on vuoden verran. Pisimmillään turvapaikanhakija voi opiskella suomea vuoden tai useammankin ennen kuntaan muuttoa ja kotoutumiskoulutukseen osallistumista.

SKYOPE keskittyy vastaanottokeskusten opintotoimintaan

Suomen Punaisen Ristin ylläpitämässä vastaanottokeskuksessa Lammilla on käynnissä SKYOPE-projekti, joka keskittyy vastaanottokeskusten opintotoimintaan ja sen yhtenäistämiseen. Hanke alkoi elokuussa 2012, ja sen on tarkoitus jatkua kesäkuun 2015 loppuun saakka. Hanketta rahoittaa Euroopan pakolaisrahasto.

Hankkeen ensimmäisenä vuonna on pureuduttu siihen, millaista opetus eri keskuksissa on. Asiaa on selvitetty kyselyn, vierailujen ja tapaamisten kautta. Opetuksesta löytyy paljon eroja: esimerkiksi opetustunnit vaihtelevat keskusten välillä kolmesta 25 viikkotuntiin opiskelijaa kohti. Toisaalta yhteistä kaikille keskuksille on se, että suomen kielen opetus keskittyy kielen alkeisiin. Luku- ja kirjoitustaidottomia on kaikissa keskuksissa ja heille on yleensä oma opetusryhmänsä. Lähtökohdat opetuksen yhtenäistämislle ovat haastavat, mutta eivät mahdottomat.

Projektin tavoitteena on luoda tasomoduulimalli, joka otettaisiin käyttöön kaikissa turvapaikanhakijoiden

keskuksissa. Tällöin yhdessä keskuksessa aloitetut opinnot jatkuisivat tavoitteellisesti toisessa keskuksessa. Hakija vaihtaa keskusta ainakin kerran siirtyessään transit-keskuksesta odotusajan keskukseseen. Moduulimalli on alustavasti laadittu, ja sitä testataan Lammin keskuksessa alkusyksystä 2013.

Tärkeät yhteistyöverkostot

Maahanmuuttovirasto on yksi tärkeimmistä SKYOPEN yhteistyötahoista, sillä se ohjeistaa ja rahoittaa vastaanottokeskustoimintaa. Tämän lisäksi yhteistyötä tehdään Hämeen alueen oppilaitosten ja ELY-keskuksen kanssa. Tavoitteena on rakentaa opintopolkua, joka alkaisi vastaanottokeskuksen suomen kielen opiskelusta ja jatkuisi jouhevasti kotoutumiskoulutukseen ilman katkoksia tai turhaa kertausta. Opintopolun yhtenäistäminen auttaisi myös TE-toimistojen työntekijöitä ohjaamaan uusia turvapaikan saaneita asiakkaitaan heille soveltuville kursseille.

Vastaanottokeskusten suomen kielen opettajat ovat tärkeässä roolissa hankkeen suunnittelussa. Opettajille järjestetään työkokouksia 3-4 kertaa vuodessa, ja niissä arvioidaan hankkeen edistymistä ja tehdään jatkosuunnitelmia. Lisäksi kokouksissa tutustutaan erilaisiin opetusmenetelmiin ja suomen kielen opetuksen teemoihin. Kokoukset ovat ennen kaikkea tärkeä foorumi, jossa voi keskustella opetusasioista sekä vaihtaa kokemuksia ja vinkkejä opetustyöhön. Tavoitteena olisi myös, että vastaanottokeskusten opettajien keskinäinen yhteydenpito jatkuisi hankkeen jälkeen.

Opiskelijat mukaan opetuksen kehittämiseen

Hankkeen myötä vastaanottokeskusten opettajat pääsevät tutustumaan erilaisiin opetusmenetelmiin, mutta myös opiskelijat pääsevät testaamaan, millaisista opetuskeinoista he pitävät ja miten he oppivat parhaiten. Lammin keskuksessa on hankevuoden aikana järjestetty pienimuotoisia opetuskokeiluja: opetuksessa on käytetty muun muassa musiikkia, kuvia, tietokoneita ja draamaa. 29.5. järjestettiin koko päivän kestävä OPPI-päivä, jossa Lammin vastaanottokeskuksen asiakkaat kiersivät erilaisia suomen kielen työpajoja. Suomen kieltä opiskeltiin pelien, piirtämisen, tarinoinnin, liikunnan/tanssin ja tietovisan kautta. Mukana oli noin kuusikymmentä osallistujaa, ja kaiken kaikkiaan päivä oli mukava ja onnistunut. Asiakkaat äänestivät parhaaksi työpajaksi tietovisan.

OPPI -päivän tarinatyöpaja

Opiskelijat äänestivät parhaaksi työpajaksi Tietovisan

Keväällä Lammilla toteutettiin myös kysely, jossa tiedusteltiin, miten opiskelijat Lammin vastaanottokeskuksessa haluaisivat opiskella, miten he oppivat parhaiten ja kuinka paljon he toivovat opetusta. Suurin osa halusi, että opetusta olisi enemmän kuin nykyiset viisi tuntia viikossa. Tunneilla opiskelijat haluaisivat käyttää tietokonetta, kuunnella opettajaa, kirjoittaa ja katsoa videoita. Kyselyvastausten mukaan uuden sanan oppimista edistävät eniten sanaa vastaavan kuvan näyttäminen, sanan kirjoittaminen taululle sekä kuvan näyttäminen tietokoneelta (esimerkiksi Papunetin kuvahaku). Kysely on väline tuoda opiskelijoiden näkemyksiä mukaan opintotoiminnan suunnitteluun.

Suunnitelmissa materiaalipankki ja keskustelukaverit

SKYOPEN toinen hankekausi alkoi 1.7.2013. Toisena vuonna keskitytään paitsi moduulimallin testaukseen myös opetusmateriaalien yhtenäistämiseen. Tavoitteena on selvittää käytössä olevat, turvapaikanhakijoiden suomen kielen opetukseen soveltuvat materiaalit ja koota niistä paketti opettajille sekä materiaalipankki verkkoon.

Tämän lisäksi käynnistetään vapaaehtoisryhmä, jonka jäsenten on tarkoitus toimia keskustelukavereina Lammin vastaanottokeskuksen opiskelijoille. Jos keskusteluryhmä osoittautuu toimivaksi, se voidaan ottaa laajemminkin osaksi turvapaikanhakijoiden opiskelua.

Turvapaikanhakijan arkea leimaa aina epävarmuus: ei ole tietoa siitä, saako jäädä maahan ja kuinka pitkäksi aikaa. Epävarmasta tilanteesta huolimatta monella turvapaikanhakijalla on suuri into opiskella suomea. Joillekin vastaanottokeskuksen koulu on ensimmäinen koulu ja suomen kieli ensimmäinen kieli, jota he

oppivat lukemaan ja kirjoittamaan. Lisäksi oppitunnit tuovat rutiinia arkeen ja tekemistä pelkän päätöksen odottamisen sijaan. Opiskelijoiden yhdenvertaisuuden vuoksi on tärkeää, että heillä on samanlaiset mahdollisuudet opiskella, olivatpa he missä keskuksessa tahansa.

Kirjoittaja on SKYOPE-hankkeen projektikoordinaattori.

Lisätietoa:

SKYOPE-hankkeesta: <http://rednet.punainenristi.fi/skyope>

Turvapaikanhakijoista: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta